

MIĘSO (819) *sb n*

mięso (784), **mieso** (12), **mięso** (13), **miesso** (10); mięso: *mieso Murm* (9 : 3), *KromRozm II* (3:1), *BielKron* (55:5), *Mącz* (53:2); mięso : *mięso ZapWar* (2:2), *StrykKron* (2:1); mięso : *mieso* : *mięso* : *miesso LibMal* (5:1:8:1); *mięso*: *miesso Calep* (2:9).

o oraz e jasne.

sg *N* mięso (213). ◇ *G* mięsa (269). ◇ *D* mięsu (7). ◇ *A* mięso (241). ◇ *N a. A* mięso (1). ◇ *I* mięsem (39); -em (2), -(e)m (37). ◇ *L* mięsie (31). ◇ *pl N* mięsa (4). ◇ *G* mięs (3). ◇ *A* mięsa (9). ◇ *I* mięsy (1). ◇ *sg G a. pl A* mięsa (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Miękkie części organizmu ludzkiego i zwierzęcego (w użyciach nie zaliczonych do podgrup – głównie ludzkiego); ciało w odróżnieniu od kości; niekiedy to, co jest pod skórą, wnętrzości; caro Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; viscus Murm, Mącz, Calep; corpus Cn (817) : BierEz H3; iij go tako w ten czas byli vbili/ ijze wffytka fkora była sie s niego zlupila/ aż ij mięfo od fkory bylo odewftalo. OpecŻyw 126v, 126v; Viscus, FleiŃch vnd alles fo vnder der haut begriffen iŃt an diebein. Wffytko myęfo co kolwyek pod skorąm ieft. Murm, 48, 160; Mymer¹ 42; Mięfo w ranach naroŃcić. FalZioł [*3], I 5b, 69c, 114a, 126c, II 22v (13); Czemu włoŃi albo Ńierć v inŃzych zwierząt tilko z Ńamey fkory wyraŃtaią, gdyż v człowieka z mięfa prawie przez Ńkore wychodzą. GlabGad A7v; CZemu ięzik ma w Ńobie pori, to ieft dziurkowati ieft wŃzytek á rzadki, więcey niżli inŃze mięfo. GlabGad C4v, A7, A7v, Ev, F, H4 (14); BielKom C7v, E5v; RejZwierz 129v; dam do tych koŃci żyły y vroŃzczę mięfo ná nich BielKron 96, 452; Mącz 39a, 66b, 146b, 156c, 331a, 410c, 499c; Popioł theż z koŃci/ głowy pfa wŃciekłego/ gdy s niey mięfo dobrze ogniło/ z oliwą go rozmieŃzawŃzy/ w vcho nálać/ w ono po ktorey Ńtronie ząb boli. SienLek 77, 89v [2 r.], 130v [2 r.], 131, 147, 171v, 182v, Vuu3; HistRzym 63v [2 r.], 64, 64v; MuŃŃz tho zeznáć káždy/żec ćiafa ónego ku iedzeniu nie dawał: w kthórym Ńiedział/ w którym mówił/ którym łamał chłéb/ wŃiawŃzy/ mówię ćieleŃnie/ grubie/ w mięŃie. BiałKat 268v, 268v; SkarŻyw 226, 363, 580; Calep 166b, 260a, 1129b.*

mięso czyje [w tym: pron poss (2), G pron (2), ai (1)] (5): FalZioł IV 34d; GlabGad Iv, K6v; tedy wymłocę mięfo wálze ćierniem ŃpuŃzczey y oŃtem. BudBib Iudic 8/7; Tedy go porwano y ćiągniono ná kátowniey/ y mięfo iego tárgano áŃz do koŃci SkarŻyw 441.

W połączeniu z określeniem miejsca w ciele lub organu wewnętrznego [w tym: około czego (3), ai (2), czego (1), w czym (1)] (7): Mięfo około zębów Ńcieńcza. FalZioł ‡5a, I [115²]a, II 3b; Czemu mięfo w Ńerczu ieft Ńuche á mniefŃze Ńamo w Ńobie, niżli inŃzego ciafa mięfo. GlabGad E3v, E5, E7.

W połączeniach szeregowych (3): LibMal 1544/89 [2 r.]; które [ciała nasze] ćiafa prawdziwego páńŃkiego y krwi vżywáią? tákowego ćiafa y krwi: które ieft z diŃpoliciey człowieczey/ wedle człowieka/ to ieft/ zmięŃza [!]/ z żył/ y z koŃci BiałKat 276.

W przeciwstawieniu: »koŃć ... mięso« (1): Torus item, MięŃŃte ćiafo gdzie máło koŃci á wiele mięfa. Mącz 460a.

W charakterystycznych połączeniach: mięso odewstaje, ogniło, pada (opadło) (5), (za)roŃcie (2), rozpędza się; mięsa narosło (2); odewstanie mięsa, moszczenie; mięso goić, kŃsać, mnożyć, odrzazywać, przepalać, (na)roŃcić (naruszczać, uroŃcić) (8), strawić (trawiący) (2), Ńcieńczać (2), targać, wygryzać,

wymłocić; błony od mięsa oddzierać; mięso ciężkie, czarne, człowiecze, mięszce, miękkie, psie, rzadkie, suche, twarde, wątrobnne, wierzchnie, wewnętrzne, żołądkowe; mięso w ciele, w sercu, około zębów (3); sztuczka mięsa.

Wyrażenia: »jako na wroblowej goleni mięsa« = *bardzo mało* (1): máyą yey [cnoty] ták wiele yáko ná wroblowej goleni myęfá *GliczKsiąż* H6v.

»żyłowate mięso« = *mięśnie, muskuły* (1): Musculi, Myfzki w ciele á w członkach człowieczich/ to yeft żyłowáte mięfo. *Mącz* 238b.

Szeregi: »mięso (albo) i ciało« [szyk 1:1] (2): Theż korzeń ziele domowey Liliey/ ieft dobry ku wrofczeniu mięfá/ albo ciała w ranach z złych kroft *FalZioł* I 72a; *SienLek* Vuuv. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych 8 r.].

»mięso i kości« (1): Ten pewnie/ iż ciało z mięfá y z kości przez zámknione drzwi y mury y drzewá wnióft. *SkarKaz* 204b. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego 8 r.].

»mięso i skora« [szyk 1:1] (2): *FalZioł* V 101; *Redivia*, [...] Odwftanie skóry y mięfá od páznokci. *Mącz* 349a. [Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.; w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego 7 r.].

»i z mięsem, i z skorą; i z mięsem, i z piory« = *w całości* (1;1): *RejZwierz* 67v; O nędzny świecki Pawie y z mięsem y s piory/ Iuż leżyfz ofkubiony/ drudzy cie drą s skóry. *RejWiz* 84.

W przeni [czyje] (1) : á ták wiáfwy mu [*Antychrystowi*] obroku/ nie innego nie czynią/ iedno mięfo iego niłzczą/ áby fchudnáfwy nie wierzgał. *NiemObr* 164.

Przeni: *Istota cielesna* (1) :

Szereg: »mięso i ciało« (1): Poniewáfz gniew iego óstre żelázo: á my mięfo y ciało przed frogością fię iego y mocą niezoftoim. *SkarŻyw* 114.

a. *O tkankach patologicznych* (61) : *FalZioł* V 112a; *Scirrum σκι'ρ'ρον* Twarde mięfo ktore męzcziźnie pod czas w brzuch rofcie/ kra niektórzi zowá. *Mącz* 373c, 328d.

W charakterystycznych połączeniach: mięso (prze-, u)roście (wyrasta) (7); mięso [jakie] goić, (wy)gubić (3), niszczyć (2), posypować (zasypować) (4), spędzać, tracić, trawić (7), wygryzać (gryźć) (5), wyjadać (2), wykorzeniać, wysuszać, zdejmować, zganiać (wyganiać) (3); namazować na mięso, przyłożyć.

Wyrażenie: »mięso zbytne, narosłe« = *narosł* (2:1): *FalZioł* IV 40d; Iefliby mięfo zbytne chćiało rość/ przykláday ná to chuftę fuchą *SienLek* 147v; *Oczko* 14v.

Zestawienia: »dziwe mięso« = *tkanka mięsna narastájca w jątrzących się ranach, dzika narosł* [szyk 31:4] (35): I też tho lekarftwo ieft dobre na rany wyfufzaiąc ie y mięfo dziwe trawiąc á fpądzaiąc *FalZioł* I 20b, [*2]a, I 10c, 13a, 33c, 62a (15); *SienLek* 147v, 148, 150v, 158 źp, 158 (20).

»złe, (z)gniłe (a. zagniłe), martwe (a. zmartwiałe), niedobre, odrętwiałe mięso« [w tym: *z(a)gniłe a złe itp.* (5)] = *gangrena; gangraena* *Murm*, *Mymer*¹, *BartBydg*, *Mącz*; *caro mortua* *BartBydg*, *Mącz*; *caro mortua* *Murm*; *morticina caro* *Mącz* [szyk 11:10] (11:7:6:1:1): *Murm* 78; *Mymer*¹ 39; *BartBydg* 22, 63; Proch tego ziele martwe mięfo albo dzive mięfo wnątrz trawi á zwáfzca mięfo martwe ktore bywa w fiłtułach trawi *FalZioł* I 10c; Wodka przeciw złemu mięfu/ ktore fię w włciech mnoży z

francze *FalZioł* II 20d, *c, I 10c, 22d, 46c, 67c (15); Gangrena caro emortua, Zgniłe/ odrętwiałe albo zmartwiałe mięso/ niektórzy zową Rák chorobę. *Mącz* 142c, 232c.

b. Części zabitych zwierząt rzeźnych, dziczyzny, ptactwa, ryb i innych stworzeń, niekiedy też ludzi, o przeznaczeniu głównie jadalnym, rzadziej rytualnym lub medycznym; potrawy sporządzone z tych części, w użyciach bez przydawki charakteryzującej: głównie mięso zwierząt i drobiu w odróżnieniu od ryb; *carnes* (a. *caro*) *Murm*, *Mymer*¹, *Miech*, *Vulg*, *HistAl*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *JanStat* (660) : *BierEz* Gv [2 r.], G2, H3 [2 r.], I2, I4v [5 r.] (19); *ZapWar* 1529 nr 2357; ięft dobra ćwikła gdy ią wwarzyłz w mięsie. *FalZioł* I 20a, [*3]a, I 17b, d, 24c, 37d (31); *BielŻyw* 123; *GlabGad* E3v, G3, G6v, H2v, H3 żp (16); Azali by był kto ták śfalony áby rozumiał iż bog potrzebuie pokarmu z mięślá vczynione⁶⁰/ albo pićia ze krwi. *RejPs* 75; *LibMal* 1543/67v [2 r.], 1548/141, 147v, 1552/172; izali nie ták wilcy czynią/ ktorzy gdy nie mogą być mięfem náfyceni/ z głodu fie ziemią náfycáią. *HistAl* K3, M5 [2 r.]; owoten o mięślo niedbá/ cí od mléczna abo od ryb niezdrzwi *MurzNT* 13v, 13v; *KromRozm III* E5v; *LubPs* R6; *KrowObr* 97v, Ss3v; *RejWiz* 13v, 84; *Leop Num* 11/4, 13 [2 r.], 18, 21, *Ez* 10 arg; *RejZwierz* 41; Y któż nas nákarmi mięślá? *BibRadz Num* 11/4, *Num* 11/13 [2 r.], 18 [2 r.], 21, *Iudic* 6/19, 21 (12); *BielKron* 39v, 40 [3 r.], 46 [2 r.], 60v, 97v (14); Carnarius, Który fie w mięsie kocha *Mącz* 39a, 67c; Aczkolwiek teraz Lekárze niethák mięślá zápowiedáią iáko zbytku. *SienLek* 5v, 6, 7v, 62, 154, 163 (11); *RejAp* 28; *BialKat* 313v; *RejZwierc* B4, 260v; *WujJud* 196, 197, 198v; *BudBib Lev* 6/27[20], *Ps* 77/20, *Ez* 4/4; Boday zdrowi y żábki iedli kiedy im zdrowe/ á mięśla niemáłz. *SkarJedn* 238; *Oczko* 10; *KochPs* 115, 116; Powietrze tełz ozdobił/ rozmáitemi ptaki/ z pierzym pięknym/ z fárbámi/ głóly/ y śpiewánim roznym/ ku ochłodzie ludzkiej: dáiąc im mięśla fmaczne y dziwne roznemi fmakámi ku potrzebie y żywności człeká. *SkarŻyw* 259, 328, 411 [2 r.], 484 [2 r.]; *StryjKron* 175; *KochFr* 22; *WerGość* 216; Źkorofmi potzeli tzinic z Flakow mieślo/ á za naprzednieifza ie potrawe vdawac/ ftracilifmi fmak y pozitek oitziznie mieley *PaprUp* E3v; *GostGosp* 142; *LatHar* 251; *WujNT* 64; *PowodPr* 38; *SkarKaz* 81a, 314b.

W połączeniu z określeniem zwierzęcia, człowieka [w tym z wyrazem pełnoznacznym: *ai* (117), czego (23); z zaimkiem: czego (43), *pron poss* (4), z czego (4), w czym (4); mięso + określenie (128), określenie + mięso (67)] (195); *BierEz* P4, S; *Murm* 161 [2 r.]; *Mymer*¹ 40v; *BartBydg* 12; *ZapWar* 1532 nr 2416; Thakże y farnie/ zaięcze/ y infzich leśnych zwierzątek mięślo iefth kruwczęyłze y czirpnieyłze *FalZioł* I 95d, I 34b, 42c, 95d, 144a 23 (83); *GlabGad* D2v, E6, G3, G5, H4, I, K6v; *MiechGlab* 22; *WróbŻołt* 49/12; *LibMal* 1545/98v, 1546/117v, 118 [2 r.], 121 [2 r.], 1547/132v; Izalż ia kyedy będę yadł ty myęślá wołowe/ Abo izali będę pił brzydkiye krwy kozłowe *LubPs* N3; *Leop* 1.Reg 25/11, *Ps* 49/12, *Zach* 11/16; *BibRadz Lev* 26/29, *Num* 18/18, *Ps* 49/13; Kámbales/ cí ludzkie mięślo iedzą. *BielKron* 8v, 25, 36v, 37v, 44v, 139 (17); *GrzegRóżn* E; *caro arietina*, Báránie/ albo/ Skopowe mięślo. *Mącz* 16a, 26c, 27c, 30b, 184c, 189c (17); ábowiem ma wieprzowe mięślo y wonią y fmakiem nieiáką włafność ku ciáłu człowieczemu *SienLek* 6, 6, 6v [2 r.], 7, 7v, 8 [2 r.] (23); *HistRzym* 71; *BielSpr* 54; Mięślá z nich [De carne eorum] ieść nie będziecie *BudBib Lev* 11/8, *Lev* 11/11, *Num* 18/18; *CzechRozm* 261v [3 r.]; *KochPs* 75; *SkarŻyw* 571; Dozwolił też Pan Bog Noemu/ y iego Potomkom mięślá żwierzęcego/ albo bydłęcego/ y infzich potraw vżywáć/ ktorzy przed Potopem ludzie nieználi/ áni vżywáli *StryjKron* 6, 160; *BielSen* 7; *GórnRozm* Nv; *Porcinarius* – Szwinie mieślo

przedawaracy [!]. *Calep* 823a; *LatHar* +8, 194, 386; *WujNT* 30, 286, 322, *Apoc* 29/21; *SarnStat* 378; *SkarKaz* 157b.

W połączeniu z nazwą części ciała [w tym: z czego (3), od czego (1)] (3): iedz iey [ryby] mięso zgrzbieta od głowy pierwzje zwono, wtore y trzecie/ á z brzucha nie iedz mięfa *FalZioł* IV 45c; *BielKron* 63v; *Offa penita* Mięfá sztuká od ogoná/ álbo z posłedniey czwiercy. *Mącz* 260d.

W połączeniach szeregowych (49): *Murm* 160; *FalZioł* V 82, 94v; *GlabGad* I7v, L4; *SeklWyzn* f2; *HistAl* K3; *Dawa nam Bog dofyć z niebá/ Trunkow* mięfa ryb y chlebá *BielKom* E7v; *KrowObr* 80v, 97, 98 [2 r.], 196; *RejWiz* 156v; *Leop Lev* 8/17, 1. *Reg* 25/11; *Támże* przed nim krowá oná ma być ípaloná ípołu z íkorą/ z mięfem/ ze krwią y z gnoiem iey. *BibRadz Num* 19/5; *BielKron* 37v, 38v, 272v, 279v, 318; *Mącz* 55a, 202b, 260c, 364d; *SienLek* 4, 9v; *BielSat* D3v; *KuczbKat* 405; *RejZwierc* 59, 111 *marg*, Bbb3; *BielSpr* 53v, 54v; *Y my nie przeto pościmy/ żeby* mięfo/ íacyá/ mleczno niedobre było *WujJud* 197, 190v, 198; *ModrzBaz* 33, 33v; *SkarŻyw* 259; *ReszList* 167; *BielRozm* 29; *GórnRozm* Nv; *WujNT* 151, 744; *SarnStat* 378; *KmitaSpit* A2v; *CiekPotr* 37.

W przeciwstawieniach: »mięso ... skora« (2): *Goniá* Lifa nie dla mięfa ale dla íkory *FalZioł* IV 14a; *RejWiz* 59.

[Ze względu na postne (lub jarskie) i mięsne pożywienie] »mięso ... ryby (2), chleb, grzanka, krupy, owoce, ziołka« (7): *BielKom* C; *RejWiz* 105; *ia krup nierad iadam/ wolę* mięfo. *OrzList* b2; *Y zmyliłem sobie Połth* nigdy nie iadác mięfá/ tylko trochę owocow *BielKron* 459; *Mięfa* po przyiętym zákonie nigdy nieiadł/ iedno ryby *SkarŻyw* 309; *Owca* ie żiołká/ wilk fię w mięšie kocha. *CzechEp* 37; *SkarKaz* 121a.

W porównaniu (1): *ták bes Kápłaná ludzie* fą nie fmáczeni/ íáko mięfo bes foli *OrzRozm* E.

W charakterystycznych połączeniach: *mięso baranie* (11), *brzydkie (brzydliwe)* (2), *bydlęce (bydlęcia)* (8), *bykowe* (4), *cielęc(i)e (cielcowe)* (5), *ciepłe* (2), *cierpnące (cirpne)* (3), *człowiecze* (3), *czyrwone, dawione, (nie)dobre* (20), *elefanta, gęsie, z grzbieta, grzywacza (grzywaczowe)* (2), *jadowite, jaszczorcze, jelenie* (4), *jeżowe* (2), *kapłonie* (2), *kiernozie* (2), *kogucie, kokosze* (2), *końskie* (2), *kotowe, kozie* (4), *kozłowe (koźle)* (5), *krolikowe, kruchkie* (7), *kuropatw(ie)* (2), *kurze, lekkie* (2), *lelkowe, ludzkie* (5), *lwowe* (2), *martwe, mięsze* (3), *miękkie* (4), *młode, niedźwiedzie, niestrawne, ofiarowane, od ogona, owcze* (3), *przepiorcze, psa* (2), *ptasze, rakowe, ryby, sarnie* (2), *skopowe (skopu)* (8), *skowronkowe, słodkie* (3), *smaczne* (3), *smoka, spalone, srocząt, stare* (4), *subtelne* (3), *suche* (4), *świnie* (10), *(nie)twarde* (5), *wielbłądowe, wieprzowe (wieprza)* (21), *wilcze* (2), *wilkie (wilgotne)* (2), *wołow(e)* (25), *wrobla, zajęcze* (6), *(nie)zdrowe* (3), *zimne* (2), *złe, zwierząt (zwierzęce)* (5), *żaby, żorawie; mięso nasycza, tuczy* (2), *we* (3); *chować mięso, krajać, kupić (kupować)* (4), *maczać (wymoczyć)* (2), *ofiarować, płokać, pokraść, polewać, porwać, (o)przedawać (sprzedawający)* (3), *przyprawić, skwarzyć, spalić* (2), *trawić* (2), *żwać; chcieć mięsa, (po)dać (dawać)* (13), *nakarmić* (2), *narqbać, przykładać (przyłożyć)* (2), *(po)żqdać* (2); *przekupień mięsa; mięsem nasyczony* (2), *okładać, opatrować; pożywać z mięsem, (u)warzyć ((u)warzony)* (7); *w mięsie się kochać* (3), *(u)warzyć ((u)warzony)* (8).

Przysłowia: *Lepyeyći ieść fuchy chleb/ w dobrej przełpyeczności/ Niżli w domu fwarliwym/ mięfo w obfitości.* *BielKom* C.

á poday mu [sokołowi] mięfá/ *Vżrzyfz* żeć on o grzankę niedba nie ni kęfá. *RejWiz* 105.

y chłubią fie z mięślá/ áno y polewki nie widzieli. *GórnDworz* Aa3v.

Tráfiło mięśło ná ząb. *CiekPotr* 69.

Fraza: »mięso zaśmierdnie się (*a.* przyśmierdza); zasmrodzić, zagnoić mięso; śmierdzące (*a.* przyśmierdzające), zagniłe (*a.* przygniłe, *a.* nagniłe) mięso; zaśmierdzenie (*a.* przysmrodzenie), czuchnienie, zagnicie mięsa« [*w tym: zagnoić a zasmrodzić itp. (4)*] = *caro pustidiuscula est; putida a. rancida caro; carniūm caries* *Mącz* [szyk 8:1] (2;1:1;2:3;2:1:1): *FalZioł* V 64; *GlabGad* H4 [3 r.]; *Putida caro, Smierdzące mięśło. Mącz* 333c, 38d, 39a, 333c, 345d.

Zwroty: »mięso jeść (*a.* (z)jadać, *a.* zjeść, *a.* przejeść), żrzec (*a.* pożyrać); mięsa poży(wa)ć (*a.* używać), najeść się, skusić (*a.* ukuszać); mięsem żyć, żyw (być), karmić się; (nie)jedzenie, pożywanie mięsa« = *carnes (a. carnem) comedere* *Miech, Vulg, PolAnt; manducare carnes (a. carnem) Vulg, PolAnt; devorare carnem PolAnt* [szyk zmienny] (129:5;9:3:2;3:2:1;3:2): *BierEz* M4, P4, R3 [3 r.], S; *Murm* 81; Tedy ktemu możelz przyłóżyć ziela łczyru/ rozynkow drobnych á tho łpołem warzyć w mięśie á pożywać tego ziela y mięślá. *FalZioł* I 123c, I 144a, IV 10c, 25c, 26a, 27a (14); *GlabGad* G3; *MiechGlab* 22; *WróbŻołt* 49/12; *RejRozpr* G3; *KromRozm I* D2, Ov; *MurzNT* 111; *KromRozm II* e2; *LubPs* N3; *KrowObr* 61v, 97v, 133, 137, 239v; *Leop Lev* 19/26, *Num* 11/4, 18 [2 r.], *Ps* 49/12, *Zach* 11/16, *1.Cor* 8/13; *RejFig* Cc2v; *BibRadz Gen* 9/4, I 5c marg [2 r.], *Lev* 26/29, *Num* 11/18, *Ps* 49/12 (9); bo ná ten čás ludziey mięślá nie iadáli *BielKron* 3v, 5v, 8v, 25, 36v [2 r.], 44v (23); *Lestrygonēs, populi in extremo Italiae, Nie dálekó od miáłta, Eormiae* którzy mięśem człowieczym żyli. *Mącz* 189e; *Carne abstinere, Nie yeść mięślá. Mącz* 446d, 210d; *SienLek* 4, 5v [3 r.], 40, 41v, 58v (13); *GórnDworz* T, T3v; *HistLan* E4; *RejZwierc* 104v, 160, 235; *BielSpr* 54; y błogołławil im/ ktorzy Trádycyą Oycá łwego około niepijánia winá/ y nie iedzenia mięślá záchowywáli. *WujJud* 43, 190, 192v, 195, 196, 196v [2 r.], 198 [2 r.]; *BudBib Ex* 12/8, *Lev* 11/8, 11, *Deut* 12/15, 20 [3 r.] (12); *CzechRozm* 73; *SkarJedn* 233, 237; *KochPs* 75; *SkarŻyw* 142, 160 [3 r.], [237], 251, 271 [4 r.] (21); *StryjKron* 6; *ReszList* 165; *WerGośc* 253; *GórnRozm* N4; *ActReg* 142; *LatHar* +8, 386 marg; *WujNT Rom* 14/21, *1.Cor* 8/13, s. 728; *PowodPr* 74; *SkarKaz* 121a, 314b [3 r.].

»wstrzyma(wa)ć się, powciągać się, wstrzymywanie (*a.* strzymanie) (się) od mięśa« [szyk zmienny] (4:1:3): *KromRozm II* x3v; Połt w kościele zwyczáynny nie inłzego nie ielt/ iedno [...] pewnych dni od mięślá fie włtrzymawáiąc/ raz tylko przez dzień [...] ciáłtu pośilenie dáwać. *WujJud* 189v, 190v, 196v; *LatHar* 125; *WujNT* 80, 595, 744.

Wyrażenia: »kość z mięśem« (1): kazał przywieść przed obliczność włyłtkich/ dwu pfu/ á rzucić kość miedzy nie z mięśem *BielSpr* 39v.

»mięso pieczone (*a.* upieczone), pieczyste; mięso piec« = *tosta caro Mącz; assa caro; assare carnem PolAnt* [szyk 12:5] (12:1;4): Mieśo też ie^{go} pieczone/ pomaga bolenin wnętrza *FalZioł* IV 11d, IV 12b, 29d, 41b, V 64a; *GlabGad* H2v [2 r.], H3 [2 r.]; *Mącz* 459d; *SienLek* 13, 41v, 42, 101v; *BudBib Ex* 12/8, *Is* 44/19; *StryjKron* 160.

»polewka, jucha z mięśa; polewka mięśa« = *rosól* [szyk 4:1] (2:1;2): *FalZioł* I 52d, IV 3b, 4c, V 19b; A zwłázczá od polewki mięślá wołowego, albo też kapłuniego [*tuk*] barzo fie mnoży. *GlabGad* D2v.

»połec, strona, szołdra mięśa« = *succidia Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep* [szyk 16:1] (8:8:1): *Tarmus vermis lardi. eyn made Robak wpołcyu myślá álbo włłonynach. Murm* 103, 160;

*Mymer*¹ 41v; *ZapWar* 1528 nr 2468, 1545 nr 2630; *BartBydż* 153; *Thefch thamo wkrakowfkyey* stronye polftrony myąffa wyepzowego vkradl *LibMal* 1545\98v, 1545/105, 1546/117v, 118 [2 r.], 121, 1547/132v; *Mącz* 426d [2 r.]; *Calep* 1024a. Cf »połec mięsa solona«.

»smażone (a. wysmażone) mięso; mięso smażyć« = *caro frixa Murm* (4;1): *Murm* 160; Smażone mięło barzo ieft nie zdrowe *GlabGad* H3, H3; *StryjKron* 160; *Calep* 268a.

»mięso solone, słone; połec, sztuka mięsa solona(-y); mięso (po)solic« [w tym: *słone mięso solić* (1)] = *lar(i)dum; succidia; aspergere salem carnibus Mącz* [szyk 7:2] (4;1;1:1;3): *ZapWar* 1532 nr 2416; Mięła zagnięgo/ albo folonego w fafach: nie pożyway. *FalZioł* V 64a; *Mącz* 30b, 184c, 404a, 426d; *SienLek* 152; *Oczko* 26v; Słone mięła o ś. Marcinie folić vmieiętny ma. *GostGosp* 68.

»surowe mięso« [szyk 4:2] (6): *Murm* 81; Mięło też końskie y inżyeh bydląth iedzą napoły furowe [*carnes ... semicrudas*] *MiechGlab* 22; *BibRadz* I 5d marg; *Visceror*, Rozdawam/ furowe mięło miedzi lud. *Mącz* 499c, 499c; *SienLek* 4.

»sztu(cz)ka, kęs, kawalec mięsa« = *offa Murm, Mącz, Calep; offella Mącz, Calep; caruncula Calep* [szyk 20:4] (20:3:1): *BierEz* K3; *Murm* 160; *FalZioł* I 24c; *LibMal* 1546/117v, 121 [2 r.]; *RejWiz* 72v; *RejZwierz* 126 [2 r.]; położył przeń krolewką fztukę mięła/ to ieft/ s prawey części Bárańa przedney. *BielKron* 63v; *Mącz* 260c, d [2 r.]; *Prot* B2; *SienLek* 152v; *HistLan* E4; *RejZwierz* 104v [2 r.]; *WerGość* 242; *Calep* 167a, [725]b [3 r.]. Cf »sztuka mięsa solona«.

»mięso świeże« [szyk 6:2] (8): Też gdi ią wwarzyłz z mięsem fwieżem, ieft dobra ku iedzeniu *FalZioł* I 74a, I 90c, 123c, V 46v; Y owłzem mięło fwieże wieprzowe takowym na lepże bowiem ono richley fie ftrawi *GlabGad* K6v; *SienLek* 132; *WerGość* 242; *KlonFlis* Cv.

»tłuste mięso; tłustość od mięsa« = *abdomen, liquamen a. pinguedo carnis Murm, BartBydż* [szyk 5:1] (4;2): *Abdomen pinguedo carnis Feifte vom fleifch Tłuftość od myęła Murm* 60; *BartBydż* 2b; *FalZioł* I 34b, 119d; *GlabGad* E7v; *SkarŻyw* 571.

»(u)warzone, warzyste mięso; mięso (u)warzyć (a. rozwarzyć); mięsa nawarzyć« = *caro elixa Murm, Mymer*¹, *Mącz; caro frixa Mymer*¹; *coquere carnes Vulg* [szyk 15:11] (14;1;9;2): *Murm* 160; *Mymer*¹ 40 [2 r.]; *FalZioł* IV 5b, c, 25c, 29d, 31a (8); *GlabGad* H2v, H3 [3 r.]; *Leop Lev* 8/31; Nie warz koźlego mięła w mleku mátki iego *BielKron* 36v, 37v, 445v; *Mącz* 196b; potrawy nieprzypráwne máią być/ mięło wárzone álbo pieczone *SienLek* 13, 42, 56, 89, 192; *StryjKron* 160.

»mięso wędzone« = *infumata caro Mącz* [szyk 3:2] (5): *FalZioł* V 46v; *GlabGad* G3; Widzieliśmy tám wiele mięła człowieczego wędzonego wiłżąc *BielKron* 445; *Mącz* 139b; *KmitaSpit* A2v.

»mięso (drobno) (z)siekane, drobne, drapane, utłuczone; mięso stłuc; mięsa siekanie« [w tym: *drapane albo utłuczone itp.* (2)] [szyk 6:2] (2:2:2:1;2;1): *FalZioł* IV 30, 32b; *GlabGad* H3v [2 r.]; *Pulpamentum, Lákoć/ łákotna potráwá/ á zwłálczá zdrápánego/ álbo z vtłuczonego mięła/ yákoby káfzá vczyniona. Mącz* 331a, 467c; *BielSpr* 53; Iuż dziś nie máłz zábaw/ wołania/ mięła siekania/ kuchárzow biegánia *SkarŻyw* 92.

»żylaste mięso« (1): *Pypec álbo Flegmę ty rzeczy mnożą/ żylaste mięło/ iáko nogi żwierzęce SienLek* 9v.

Szeregi: »mięso, (i, albo, a, ani) chleb« = *caro et panis Vulg, PolAnt* [szyk 10:7] (17): *FalZioł* I 144a, V 81; *GlabGad* K6v; *Leop Lev* 8/32; *BibRadz Iudic* 6/20; Lepiey byfmy byli pomárli w Egipcie/

gdzyefmy mieli chlebá y mięłá dofyć. *BielKron* 31, 50 [2 r.], 84, 349v, 444v; *Mącz* 260d; *RejPos* 81v; *BudBib Ex* 29/34, 3. *Reg* 17/6 [2 r.]; *HistHel* Bv. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 14 r.; *w przeciwstawieniu* 1 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 18 r.].

»mieso albo ciało« (1): Ktofełmy pothym vpomináli áby tákiego okrucieńftwá przełtháli/ á fwego mięłá álbo ciála nie żarli *BielKron* 445. [*Ponadto w połączeniach niewspółrzędnych* 3 r.].

»krew i mięso; mięso ze krwią« [szyk 4:1] (1;4): vftawę onę Apoftołką o ftrzymányu odekrwy y myęłá czártom ofyárowánego łnifłczył *KromRozm II* x3v; Nie będziecie ieść mięłá ze krwią [*Non comeditis cum sanguine*] *Leop Lev* 19/26; *BibRadz I* 5c marg; *BielKron* 5v, 465. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 10 r.].

»mięso a(1)bo (i) mleczno; mięso i z nabiałem« (4;1): *MurzNT* 13v, 111; *KrowObr* 61v; *WujJud* 196; Y my nie wielką rzecz czynim/ iż mięłá y mleczná nie iemy/ mamy ryby y ine potráwy. *SkarKaz* 121a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.; *w różnych członach zdania złożonego* 1 r.].

»mięso i ptastwo (a. ptaki)« (2): Mięłá y ptáftwá dał im wielką moc Pan Bog. *SkarŻyw* 484 marg; *StryjKron* 160.

»mięso, (i, a(1)bo) ryby (a. ryba); mięso z rybami« [szyk 8:2] (9;1): *FalZioł I* 50d, III 38d, IV 42b; Nic ná tym yełli kto w pyątek álbo w nyedzyelę połci/ álbo połcye iż myęłó álbo ryby ye *KromRozm I* Ov; *SienLek* 5v, 40; *SkarŻyw* 311, 483 [2 r.]; *Calep* 938b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 12 r.; *w przeciwstawieniach* 2 r.; *w połączeniach niewspółrzędnych i różnych członach zdania złożonego* 6 r.].

»mięso i skora« (1): mięłó y fkorę przed namioty wyniożł y łpalił. *BielKron* 38. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 6 r.; *w przeciwstawieniach* 2 r.; *w różnych członach zdania złożonego* 2 r.].

W przem (25) : *Leop Ez* 11/3, 7; O ách nieftotyłz y namci ty gárnce mięłá łmákuią tego mizernego Egiptu omyłnego łwiátá tego. *RejAp* 28, 28.

mięso czyje [w tym: *G sb i pron* (16), *pron poss* (3)] (19): *RejAp* 145v; Y nákarciem łupieżce twoie mięłá ich/ á iako mołzczu krwi łwey opiją łię *BudBib Is* 49/26. Cf *Zwroty*.

W przeciwstawieniach: »pierce, skora ... mięso« (2): Gdy mu łie więc łotrowie z dáleká kłániáią/ Ktorzy więcey o pierze niż o mięłó dbáią. *RejWiz* 48; *RejZwierz* 43.

Zwroty: »mięso jeść (a. zjeść), (po)żrzeć; najieść się, pojeść mięsa; mięso požarte jest« [zawsze: czyje] = *carnes manducare Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (6;3;4;1;1): *Leop Apoc* 17/16; *RejAp* 146v [2 r.], 162v [4 r.], Ee2; *BudNT Apoc* 17/16; ktorzy potym Rzym łobie/ z iego nád łobą zwierzchnośćią ták zbrzydźili/ że też przeciw niemu powłtáli/ mięłó iego iedli/ to łeft máiętnośći złupili á łámo ogniem łpaliłi. *CzechEp* 375, 375, 378, 379 [2 r.]; *NiemObr* 164.

»jeść mięso sw(oj)e« = *działać na własną zgubę* (2): Szalony zciłka ręce łwoie/ á łe mięłó łwe [*comedit carnes suas*] *Leop Eccle* 4/5; *BielKron* 80.

c. *Trup, padlina* (2) : Sarcophagus, Latine *carnem comedens*, Mięłó yedzący. *Mącz* 368c.

mięso czyje (1): *Morticina caro*, Zdechłina/ zdechłych zwierząt mięłó *Mącz* 232c.

2. *Ciało ludzkie w odróżnieniu od duszy, grzeszny pierwiastek w człowieku w odróżnieniu od łaski* (2) :

Szeregi: »ciało albo mieso« (1): Przekłety yełt/kto w człowycze duffa/ á nádzyeyę łwoyę w cyele álbo myeły pokłáda. *KromRozm II* q4.

»mięso i krew« (1): Piłfe Páweł śwyęty do Korynthczykow: Myęfo y krew kroleftwá bożego otrzymác nye może *KromRozm II* r4.

3. [*Miąższ owoców [czego]*]: Drudzy zaśię też dławią iągode/ z ktorey gdy wytryśnie źiarnko/ łámo mięlem iągody nie obrofle ale czyfte/ iuż się godzą iągody zbierać/ ále gdy się iefzczę mięfo iągodne źiarnká nie puści ieft to znak nie dozrzały iągody. *Cresc 1571 335 (Linde).*]

[Cf MIASTO *Mącz* 202a.]

Synonimy: 1. *ciało*, *zest.*: »dziwe mięso«: »martwe ciało«; *c.* *ścierw*, *trup*, *zdechlina*; 2. *ciało*.

Cf **[MIESIWOŚĆ]**, **MIĘSOPUST**, **[MIĘSOPUSTNIK]**, **MIĘSOPUSTNY**, **MIĘSOPUSTOWAĆ**, **MIĘSOPUSTOWANIE**, **MIĘSOPUŚCIĆ**, **MIĘSOJAD**

RS